

Historische datum 9 november: Schicksalstag

[Achtergrond](#) - 9 november 2021 - Auteur: Redactie Duitslandweb

9 november is in Duitsland een feestelijke en een beladen dag. Niet alleen is het de dag dat in 1989 de Berlijnse Muur viel, ook de *Reichspogromnacht* in 1938, de revolutie van 1918 en Hitlers *Bierkellerputsch* vonden op 9 november plaats.

Peilbureau Forsa deed onderzoek naar wat Duitsers het meest met 9 november associëren. 31 procent van de ondervraagden koppelde de datum aan de val van de Muur. 13 procent van de ondervraagden noemde de *Reichspogromnacht* - in Nederland bekend als Kristallnacht. Slechts drie procent denkt aan het uitroepen van de republiek in 1918. De helft van de ondervraagden associeerde in eerste instantie niets met de datum. Zes procent moest direct denken aan de terroristische aanslagen op de Twin Towers van 11 september 2001; 9/11 (nine-eleven) in de volksmond.

Dinsdag wordt op veel plekken in Duitsland stilgestaan bij de historische dag. Bondspresident Frank-Walter Steinmeier ontvangt meerdere gasten - waaronder voorzitter van de Europese Raad Charles Michel - in slot Bellevue, het Duitse presidentieel paleis. De herdenking '1918 - 1938 - 1989: Gedenken zum 9. November' is vanaf 10.45 te volgen op de ARD.

Ook digitaal zijn er allerlei mogelijkheden om 9 november te herdenken. Duitslandweb verzamelde [webtips](#) om meer te zien en te lezen over de val van de Muur. In Nederland wordt er op meerdere plaatsen stilgestaan bij de *Kristallnacht*.

Zie ook onze interactieve tijdlijn '[Val van de Berlijnse Muur](#)', met foto- en videomateriaal.

Een beladen dag

In Berlijn wordt de val van de Muur jaarlijks herdacht bij het monument aan de Bernauer Strasse. In de Bernauer Strasse in Berlijn liep de Muur direct langs de huizen: de façades waren Oost-, de stoep was West-Berlijn. In de zomer van 1961, [toen de Muur werd gebouwd](#), sprongen hier mensen uit het raam richting Westen. Het kon maar even, al snel moesten de bewoners verhuizen en werden de huizen dichtgemetseld. De Bernauer Strasse is nu een van de weinige plekken in de Duitse hoofdstad waar de Muur nog [zichtbaar](#) is.

9 november is ook de herdenkingsdag van de *Reichspogromnacht* in 1938. In de nacht van 9 op 10 november van dat jaar vernielden de nazi's talloze synagogen en joodse bedrijven en woningen. In de nacht zelf vielen 91 doden, maar in de periode daarna stierven nog veel meer mensen aan de gevolgen van het geweld. Ook pleegden veel mensen zelfmoord. Het Duitse [historische naslagwerk LeMo](#) van het Deutsches Historisches Museum spreekt van 1.300 doden. Ruim 30.000 Joodse mannen werden in concentratiekampen gestopt.

In Duitsland wordt de term *Kristallnacht*, zoals die in Nederland bekend is, vermeden. Die werd door de nazi's in ironische zin gebruikt en refereert alleen aan de materiële schade, niet aan het geweld dat mensen is aangedaan.

Stolpersteine (letterlijk: struikelstenen), kleine messing [gedenksteentjes](#), herinneren in heel Duitsland aan de mensen die door de nazi's naar concentratiekampen zijn gebracht. Het is een initiatief van kunstenaar Gunter Demnig. Demnig en zijn medewerkers hebben sinds 1996 naar eigen zeggen tienduizenden *Stolpersteine* gelegd in meer dan 20 landen. Op elk steentje met messingplaatje staat de naam, geboortedatum, sterfdag en plaats van overlijden van het slachtoffer. Ook [in Nederland](#) liggen zulke gedenksteentjes.

Revolutie en Bierkellerputsch

Behalve de val van de Muur en de *Reichspogromnacht* vonden nog twee andere historische gebeurtenissen op de *Schicksalstag* 9 november plaats. De eerste was op 9 november 1918, toen de [revolutie](#) uitbrak die een einde maakte aan het Duitse keizerrijk. Vijf jaar later, in 1923, pleegde Adolf Hitler zijn [Bierkellerputsch](#) in München. Dat was geen toeval: hij koos de

datum van de linkse revolutie van 1918 bewust voor zijn eigen revolte, die rechts aan de macht moest brengen. De coup mislukte, Hitler belandde een jaar in de gevangenis en schreef daar 'Mein Kampf'. Ook de *Reichspogromnacht* in 1938 was bewust op die dag gepland door de nationaal-socialisten.

De [val van de Muur](#) in 1989 vond wel toevallig op 9 november plaats. Eigenlijk hadden de DDR-leiders - die geconfronteerd werden met een leegloop van hun land toen de Oostenrijks-Hongaarse grens eerder dat jaar openging - bedacht dat de DDR-burgers vanaf 10 november vrij mochten reizen. Daarvoor hadden ze dan eerst een visum moeten halen. De blunderende woordvoerder Günter Schabowski die op 9 november 's avonds per ongeluk zei dat de grenzen "per direct" open

waren, veranderde de geschiedenis.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/40640/historische-datum-9-november-schicksalstag>